

LONDONAJS AVIŪZIS

Nr. 1161.

6. decembr.

1968.

Mūsdienu baigie jātnieki

SŪTŅA Dr. A. SPEKKES RUNA 18. NOVEMBRĪ VAŠINGTONĀ

Neparasts notikums Zviedrijas parlamentā

BALTIEŠU TRAGĒDIJAS ATBALSIS TURPINĀS

K. rīlis Dravišs

Gramatika par baltu valodām vsturiskā atskatā

Mūsu valodas agrāk s attīstības pakāpes, rakstiem pieminekļiem trkstot, mums kaut cik p rredzamas tikai teorētiski, salīdzinājums ar t m indoeiropiešu valodām, kam k di uzrakstījumi saglabājušies no stipri seniem laikiem. Tas pats sakms par rjo baltu tautu — senpršu un lietuviešu valodu, kam r par t l ko austrumbaltu, k dreiz tagad j s Krievijas viduc dz vojošo galindu valodu zin m neapskaužami maz.

Baltu valodu sen k veida izp t šān nopelni gar kai zin tnieku rindai, to starp lietuvietim Kazimieram B gam un it pašim su tautbas J nim Endzelnam; vi a gr mata Lettische Grammatik (1922) tagad pieder pie tiem izcilajiem pamatdarbiem, kas uzejami katra indoeiropiešu salīdzin m s valodniec bas speci lista vai baltologa plaukt .

P d jo gadu desmitu zin tnis s p t šānas darbs, kas devis tik spožus pan kumus daudz s un daž d s nozar s (lai minam kaut vai fiziku, miju, medic nu un en tiku!), nemit gi turpin jies ar hum nītraj s nozar s, starp citu, valodniec bas probl mu p t šān . Daudzo autoru vis dos žurn los, rakstu kr jumos vai atseviš s gr mat s public tie darbi, reiz m tikai k di si straipš i vai pat atseviš i spriedumi un s ki nor d jumi citu, plaš ku probl mu apl koju mu vid , b dami izklaid ti, k st nep rskat mi. T p c visai v rt gi, ka laiku pa laikam n k klaj k di apvienojoši, plaš kus probl mu laukus aptveroši darbi, kur autors sniedz gan sakopotus citu p tnieku darbu rezult tus, gan pats savus spriedumus un citu p tnieku uzskatu izv rt jumus.

Par baltu valod m t ds plašs kopskats par d j s klaj pirms p ris gadiem, norv u profesora Christi na Stanga sarakst ts: Vergleichende Grammatik der

baltischen Sprachen, Oslo, 1966, turpat 500 lapp, biezs. Šis darbs bag ts vispus giem baltolo ijas probl mu tīrz jumiem.

Šin gad Lietuv n cis klaj jauns l dz ga rakstura darbs — J. Kazlauskas Lietuvju valodas vsturisk : gramatika (B. Kazlauskas, Lietuvju kalbos istorine gramatika, Vilnius 1968, 415 lapp.)

Laikam gr matas ierobežoto apm ru d autors nav sniedzis piln gu lietuviešu valodas vsturisko gramatiku, bet bijis spiests apl kot tikai k dus svar g kos s s valodas novadus, par ko nor d ts jau paš titullap . Tie ir — m c ba par inton cij m, par lietv rdiem un par darb bas v rdiem (verbiem).

K labi zin ms, ar latviešiem inton ciju probl mas ir sarež tas un raibas.

Valdemārs Tone

Portrets-

Daž dos mūsu seno cēlīšu apgabalos v rdu i ton šānas veidu att st ba g jusi atš ir gus ce us, un iznkum v l m su dien s v r g ks ieklaus t jies p c izrunas vien (kaut ar tri gramatisk puse b tu nevainojama) var pasact, no kura Latvijas nost rā k ds run t j s n k,

V l daudz sarež t ks nek mums ir st voklis lietuviešu valod , kur v rda uzsvars un ar inton šānas veids var main ties viena un t paša v rda daž dos loc jumos. Šo oti komplic to uzsvaru un inton ciju faktu anal zei min tais autors sav darb velt jies vair k nek simt lappušu. Blakus daudziem citiem apskatiem tur ir ar plaša noda a par v rdu uzsvara atvilkumu uz pirmo zilbi lietuviešu žemaišu izlokšn s un latviešu valod . M s, starp citu, var interes t autora uzskats, ka ar lietuvieši, l dz gi latviešiem, asimil juši k dus citas valodas run t jus, pie kam šis substr ta tautas piemais jums Lietuv pieaug virziena uz zieme rietumiem un uz zieme iem. P d j apst ka d neb s j šaub s, ka šie sveštautieši b s bijuši l bieši, vismaz k da vi iem tuvu radniec ga somugru cilts, kurās v rds var tu neb t saglab jies v stures ann l s.

Savos lietuviešu valodas pag tnes faktu apskatos J. Kazlauskas plaši izmantojis gan vec ku literāt ru, gan jaun ka un visp d j laika zin tnis s publik cijas, t G. Bonfantes., Chr. Stanga, J. Kurilovi a, J. Otremska, V. Ivanova, A. Vaj na, P. Arum , V. Dibo, V. Taporova, E. Frenke a, P. Skardžus u-d.c. zin tnieku darbus. Redzams, ka autoram bijuši pieejami ar v l neiespiesti Lietuvas izlokš u apraksti. Visai plaši izmantoti, protams, J. Endzel na raksti; gr matas autors, k redzams, labi prazdzams latviski, sniedzis oti daudz latviešu valodas materi lu, gan k piem rus, gan pār pier d jumiem k diem izskaidrojumiem.

Marta Landmane

VĒJŠ

Brāzmainais rudens vējš
Atrāva istabas durvis,
Ieglauda manā sauja
Bālganu kastaņa lapu,
Lapu kā mirēja roku,
Kuņai vairs spēka nav
Pamāt saulei.
Cik ilgi turēšos vēl
Ziedošā vasaras krastā
Pie baltaš ūdensrozes,
Pie upeš mētras.

Brāzmainais rudens vējš
Kādā zvaigznainā naktī,
Rasainā zālē kad slēpjas
Ābols un kastaniš brūns,
Ielauzās manā sirdī,
Lai tur iedēstītu
Vēlinu mīlestību,
Kā kopšu reto stādu,
Kā viņu pasargāšu?
Peidu pa krēslainu straumi
Ziemai jau pretim.

K jau vsturisk gramatik , J. Kazlauskas darb plaši apl kotas daž das nu jau izzudušas, bet v l konstat jamas vai m su dien s tikai v l iznkstošas valodas par d bas, daudz viet s blakus lietuviešu valodas faktiem minot ar latviskos.

oti plaša gr matas dai a ir velt ta lietv rdu loc jumu formu apskatam. Ar šeit n cies apst ties pie sarež taj m probl m m, k laiku skr jā p rveidojuš s, tapušas no jauna vai iznkušas daž ds galot u formas. Autors pieslejas to zin tnieku dom m, kas spriež, ka indoeiropiešu valodu sen kaj s pak p s loc jumu skaits bijis stipri maz ks nek tagad (s kotn ji b s bijuši tikai divi — erg t vs un neerg t vs, absol tais loc jums). Šo valodu v l agr k pak p , j spriež, pašu v rdu loc šānas galot u nemaz nav bijis . No baltu valod s v l k

(Beigas 6. lpp)

baznīcā, svētdien, 19. decembrī pl. 17
vecā gada izskaņas dievkalpojums ar
dievgaldu.

Jauniešus, kas nākamajā gadā vēlētos
iesvētīties, lūdz pieteikties līdz šā gada
beigām pie draudzes mācītāja, lai laikus
varētu iesākt iesvētes mācību un vienoti
ties par visiem pieņemamu iesvētes laiku.

AUSTRUMANGLIJAS draudze, māc. A. Dzenītis.

Pīterborovā, Zvirgzdiņa kunga namā
(35 Lime Tree Avenue), sestdien, 7. decem-
brī pl. 18 adventes dievkalpojums.

Bedfordā, Morāviešu baznīcā, svētdien,
8. decembrī pl. 15 adventes dievkal-
pojums.

Notinghamā, Sv. Nikolaja baznīcā,
svētdien, 15. decembrī pl. 14 Ziemsvētku
dievkalpojums. Dziedās Dagnija Balode.

Dārbijā, Sv. Jēkaba baznīcas zālē,
Dairy House Road, svētdien, 15. decem-
brī pl. 16.30 Ziemsvētku eglītes vakars
ar svētbrīdi.

Bedfordā, Trades Club telpās, sest-
dien, 21. decembrī pl. 18 Daugavas Va-
nagu nodaļas rīkotais eglītes vakars ar
svētbrīdi.

Korbijā, Draudzes namā, svētdien,
22. decembrī pl. 16.30 Korbijas latviešu
kopēji rīkotais bērnu eglītes vakars ar
svētbrīdi.

Korbijā, Sv. Pāvila baznīcā, otrdien,
24. decembrī pl. 19 svētvakara dievkal-
pojums. Dziedās Zuikas vīru koris,
dirģents A. Rūtenbergs.

Kristīts Jason Alexander Rožkains.
Miris: Vigants Dreimanis.

VIDUSANGLIJAS DRAUDZE māc. V. Jurgis.

Volverhamptonā, Poļu kluba telpās,
sestdien, 14. decembrī pl. 17 eglītes va-
kars bērniem, sadarbībā ar DV nodaļu.

„Mūsmājās”, Priory Hill, Wolstone,
svētdien 15. decembrī pl. 16 Ziemsvētku

VIGANTS DREIMANIS

dzimis Mazsalacā, 1913. gada 23. jūnijā,

miris Bedfordā, 1968. gada 16. novembrī.

Pa sāpju ceļu baigu

Manš Dievs man lika iet...

Miļā piemiņa viņu paturēs

draugi Bedfordā.

LONDONAS LATVIEŠU draudze, māc. J. Gailis.

Londonā, Sv. Annas un Sv. Agneses
bazn., svētd. 8. dec. pl. 17 adventes
dievkalpojums kopā ar Miera draudzi.

Londonā, Zviedru luterāņu baznīcā,
svētdien, 22. decembrī pl. 14.30 Ziem-
svētku dievkalpojums.

LIDSAS draudze, māc. E. Bergmanis.

Binglejā, Independent Methodist
Church (netālu no Sv. Trīsvienības baz-
nīcas), sestdien, 7. decembrī pl. 17 drau-
dzes bazārs ar saviesīgu vakaru. Dziedās
A. Tālbergs. Kafijas galds un atspir-
dzinājumi.

Halifaksā, Victoria Constitutional
kluba telpās, Gibbet St., pie Hebble au-
tobusu garažas, eglītes vakars ar svētbrīdi
un bērnu apdāvināšanu vietējās vanadžu
kopaš izkārtojumā, sestdien, 7. decem-
brī pl. 17.

Līdsā, DV namā, svētdien, 15. decem-
brī pl. 15.30 latviešu skolas eglītes va-
kars ar svētbrīdi, bērnu apdāvināšanu,
rotaļām un atsprīdzinājumiem.

Donkasterā, Sv. Juŗa baznīcas telpās,
svētdien, 15. decembrī pl. 17 Ziemsvēt-
ku sarīkojums ar svētbrīdi.

RIETUMANGLIJAS draudze, prāv. R. Muŗiks.

Bristolē, Sv. Agneses baznīcā, svētdien,
22. decembrī pl. 15 Ziemsvētku dievkal-
pojums.

Almelijā, pirmdien, 23. decembrī
(par laiku sazināties ar mājas vadību)
Ziemsvētku dievkalpojums.

Katoļu dievkalpojumi

LONDONĀ, svētdien, 8. decembrī pl.
12 sv. misa Sv. Vincenta a Paula māsu
klosterā baznīcā, Carlisle Place. Dievkal-
pojumu vadīs prāv. P. Cirsis.

LESTERĀ, svētdien, 8. decembrī pl.
12 sv. misa Sv. Pēterā baznīcā, King
Richardš Road. Dievkalpojumu vadīs
prāvests J. Savickis.

APBALVOTS MĀKSLINIEKS

Austrālijā Dalbijas pilsētas mākslas
grupas izstādē jaunais mākslinieku gru-
pas Okers gleznotājs Ivars Mastiņš iegu-
vis pirmo godalgu un čekū par 400 do-
lāriem par izstādīto ainavu.

GRĀMATA PAR BALTU VALOD M

(Turpin jums no 5. lpp.)

izveidotiem [loc jumiem tagad daži ir
gal gas izn kšanas stadij , t ill t vs,
all t vs, ades vs un ines vs.

J. Kazlauska gr matas treš da a vel-
t ta verbu apskatam. Ilgaj baltu valodu
att st bas proces verbu formas izveido-
juš s seviš i kuplas (kaut vai lai piemi-
nam m su valodas daudz s divdabja for-
mas ar visiem to loc jumiem un pie tam
v l ar noteiktaj m un nenoteiktaj m
galotn ml). Autors sav gr mat šin
problēm tik var jis apl kot tikai k du
jaut jumu da u. V rt gi, ka darb , minot
it bag t gi vis das latviešu valodas paral-
lēles, nav paiets gar m tiem p t jumiem
par indoeiropiešu (un taml dz par lietu-
viešu un latviešu) darb bas v rdiem, kas
n kuši klaj p d jo gadu desmitu laik
(bez jau min tajiem autoriem var atz-
m t v l J. Gondas, J. Safar vi a, V. P-
Smita (Schmid), V. Pisani, E. Hofma i
u.c. rakstus).

Dom ts k lietuviešu valodas par d bu
tizr jums v sturisk atskat , J. Kazlaus-
ka darbs paties b skar gandr z vis s tur
apl kot s probl m s ar latviešu valodu,
t k dams visai noz mgs gan m su va-
lodas p tt jiem, gan ar p r jiem intere-
sentiem. K jau lauk , kur neatrisin tu
probl mu v l kaudz m, daudz k rt n-
cies min t daž du autoru spriedumus,
kas ir tikai hipot z s un min jumi. J.
Kazlauska gr matu p rlasot, nevi us
atkal n k pr t m su liel valodnieka J.
Endzel na v rdi: „Lai nu kur, bet baltu
valodniec b darba netr kst!”

Gaid sim, ka ar par latviešu valodu
n ks klaj taml dz gs plaš ka apm ra
darbs, kas sniegtu visas jaun ko laiku
p t jumu atzi as. K zin ms, gar jaunu,
plašu latviešu valodas gramatiku jau
ilg ku laiku str d m su izcil valodnie-
ce Edite Hauzenberga-Šturma.